

DEKLARACJA KONGRESU LGBT+

tekst zaktualizowany we wrześniu 2023

Deklaracja Kongresu LGBT+

Spółeczeństwo w Polsce jest różnorodne. Działamy na różnych płaszczyznach, w różnych miejscach i na różne sposoby. Pomimo tych różnic, wszystkie i wszyscy dążymy do wspólnego celu – Polski, w której wszystkie osoby cieszą się pełnią praw, w której prawo będzie chronić zamiast dyskryminować, w której ludzie będą chcieli żyć, będą mogli tworzyć rodziny, bez względu na tożsamość płciową, orientację seksualną, ekspresję płciową i cechy płciowe. Polski, w której w razie potrzeby każda osoba otrzyma pomoc.

Wiemy, że osiągnięcie tego celu wymaga zaangażowania każdego i każdej z nas. Wymaga pracy organicznej i budowania akceptacji społecznej. Wymaga też skutecznego rzecznictwa i zmiany polskiego prawa.

Dlatego:

1. Przyjmujemy wspólną Deklarację Kongresu LGBT+, w której kreślimy wizję Polski jako kraju, z którego nie musimy wyjeżdżać, żeby bezpiecznie i godnie żyć.
2. Wskazujemy na najważniejsze potrzeby naszej społeczności i proponujemy konkretne rozwiązania prawne, które na nie odpowiadają.
3. Zobowiązujemy się do solidarnej współpracy i wzajemnej pomocy w realizacji tej wizji.
4. Apelujemy o poparcie naszej Deklaracji przez wszystkie osoby, którym bliskie są ideały otwartości, akceptacji i sprawiedliwości społecznej.

Wierzymy, że wspólnymi siłami uda nam się wprowadzić je w życie.

Poniższa lista postulatów i sygnujących je organizacje została zaktualizowana we wrześniu 2023 r.

1. Rodzina

Obowiązuje równość małżeńska – związek małżeński może zostać zawarty przez dwie osoby bez względu na ich płeć.

Dziecko ma prawo do bycia adoptowanym przez małżonków lub osoby tworzące związki nieformalne – bez względu na ich płeć – a także przez osobę małżeńską lub partnerską rodzica oraz przez osoby samodzielne.

Równoległe do instytucji małżeństwa funkcjonuje instytucja związku partnerskiego, dostępnego dla par tej samej i różnej płci. Związek partnerski reguluje prawa i obowiązki osób w nim pozostających, w tym zwłaszcza sytuację majątkową, alimenty i dziedziczenie.

Możliwe jest oznaczenie rodzicielstwa poprzez wskazanie w akcie urodzenia dziecka jako rodziców dwóch osób tej samej płci. Umożliwia to także ustalenie treści aktu urodzenia dziecka urodzonego przez transpłciowego mężczyznę lub spłodzonego przez transpłciową kobietę.

Tęczowe rodziny założone za granicą są uznawane w Polsce. Dotyczy to zarówno małżeństw i związków partnerskich zakładanych za granicą, jak i rodzicielstwa osób, niezależnie od płci.

Możliwe jest oznaczenie rodzicielstwa jednej osoby (bez wpisywania tzw. danych kryjących), niezależnie od jej płci.

Zabezpieczona jest sytuacja prawna wszystkich rodzin, tj. osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, pozostających w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących.

Zabezpieczona jest sytuacja prawna dzieci wychowywanych przez więcej niż dwóch opiekunów prawnych – poprzez umożliwienie ustanowienia opiekuna w osobie niebędącej rodzicem wskazanym w akcie urodzenia (lub dzielenia z taką osobą władzy rodzicielskiej) oraz poprzez umożliwienie wskazywania więcej niż dwóch rodziców w aktach urodzenia.

Z usług z zakresu zdrowia reprodukcyjnego mogą korzystać osoby pozostające w związkach partnerskich i małżeńskich, bez względu na płeć, oraz osoby samodzielne. Usługi dostępne w ramach obecnej ustawy o leczeniu niepłodności zostają rozszerzone m.in. o domową inseminację i są stale nowelizowane wraz z rozwojem wiedzy medycznej w tym zakresie.

Podstawa do dalszych prac:

Projekt ustawy o równości małżeńskiej złożony w Sejmie w 2020 roku;

Projekt ustawy o związku partnerskim złożony w Sejmie (projekt z 24 kwietnia 2018 r. wraz z projektem ustawy wprowadzającej ustawę o związku partnerskim);

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

2. Uzgodnienie płci

Obowiązuje ustawa o uzgodnieniu płci przewidująca szybką, przejrzystą i przystępną procedurę administracyjną umożliwiającą uzgodnienie płci opartą o zasadę samostanowienia.

Procedura jest dostępna dla osób, których tożsamość płciowa jest niezgodna z ich płcią metrykalną, niezależnie od wieku, w tym dla osób małoletnich.

Możliwe jest wyrobienie tymczasowego dokumentu tożsamości umożliwiającego funkcjonowanie w czasie trwania postępowania o uzgodnienie płci metrykalnej.

Obowiązująca równość małżeńska i związki partnerskie umożliwiają uzgodnienie płci bez wymogu rozwodu lub rozwiązania związku partnerskiego.

Możliwa jest zmiana imienia lub nazwiska w trybie administracyjnym niezależnie od procedury uzgodnienia płci, na dowolne imię wybrane, w tym neutralne płciowo lub wskazujące na płeć inną niż oznaczona metrykalnie.

W szpitalach, zakładach karnych, aresztach śledczych lub innych instytucjach odosobnienia, osoby transpłciowe w toku tranzycji (lub niedecydujące się na uzgodnienie płci metrykalnej) mają zabezpieczone prawo do indywidualizacji warunków ich pobytu/osadzenia (w tym również do pobytu na oddziałach zgodnych z płcią odczuwaną).

Uzgodnienie płci umożliwia wymianę odpowiednich dokumentów posługujących się danymi sprzed tranzycji – w tym świadectw pracy.

Zabezpieczona jest sytuacja prawna osób niebinarnych poprzez umożliwienie niebinarnego oznaczenia płci metrykalnej lub zniesienie oznaczenia płci w dokumentach.

Podstawa do dalszych prac:

Brak projektu ustawy umożliwiającego uzgodnienie płci w postępowaniu administracyjnym;

Projekt ustawy o uzgodnieniu płci, uchwalonej 10 września 2015 r. zawetowanej przez Prezydenta, w kształcie, w jakim wpłynął do Sejmu, stanowi ewentualną podstawę do dalszych prac, jedynie w pewnym zakresie;

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

3. Bezpieczeństwo

W Kodeksie karnym istnieje definicja przestępstwa z nienawiści wymieniająca wprost wśród przesłanek chronionych orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową oraz cechy płciowe.

System ścigania czynów zabronionych z nienawiści obejmuje także Kodeks wykroczeń.

Wszystkie przestępstwa z nienawiści, w tym przestępstwa popełnione ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe, są ścigane z urzędu, a kary za nie są surowsze niż kary za porównywalne przestępstwa popełnione bez motywacji opartej na uprzedzeniach.

Stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, a także publiczne nawoływanie do nienawiści lub znieważanie poszczególnej osoby lub grupy osób z powodu orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej lub cech płciowych, są ściganymi z urzędu przestępstwami.

Osoby pokrzywdzone przestępstwami z nienawiści mają zapewniony faktyczny dostęp do skutecznych środków ochrony i wsparcia przewidzianych w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

Zapewniona jest ochrona przed mową nienawiści ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe w mediach publicznych poprzez skuteczną działalność Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, w tym stosowanie przewidzianych ustawowo kar.

Stosowna część środków z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (Funduszu Sprawiedliwości) jest przeznaczona na działania na rzecz osób doświadczających przestępstw z nienawiści popełnionych ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe oraz na przeciwdziałanie takim przestępstwom.

Przeciwdziałanie mowie nienawiści w internecie odzwierciedla co najmniej standard przyjęty lub projektowany na szczeblu europejskim i uwzględnia wprowadzenie stosowanych obowiązków po stronie usługodawców internetowych.

Przeciwdziałanie przestępstwom z nienawiści na szczeblu krajowym jest realizowane w ramach kompleksowej strategii opracowanej z osobami eksperckimi, obejmującej także Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania oraz uwzględniającej wytyczne prowadzenia postępowań dla organów ścigania.

Istnieje jeden, scentralizowany system ewidencjonowania statystyk na temat skali przestępstw z nienawiści, w tym popełnianych ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe.

Podstawa do dalszych prac:

Projekt ustawy nowelizującej Kodeks karny złożony w Sejmie i odrzucony w I czytaniu;

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

4. Równe traktowanie

Ochrona prawna przed dyskryminacją ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową i cechy płciowe obejmuje co najmniej wszystkie obszary wskazane w ustawie o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania – zabezpieczenie społeczne, usługi, w tym usługi mieszkaniowe, rzeczy, nabywanie praw lub energii, opiekę zdrowotną, oświatę i szkolnictwo wyższe, zatrudnienie.

Ustawa wyraźnie umożliwia zarówno naprawienie szkody majątkowej (odszkodowanie), jak i niemajątkowej (zadośćuczynienie), żądanie zaprzestania naruszania zasady równego traktowania oraz przeproszenia.

Instytucjonalna ochrona przed dyskryminacją przewiduje istnienie niezależnego organu ds. równego traktowania, który ma kompetencje działania w przypadku naruszenia zasady równego traktowania w relacjach horyzontalnych, tj. pomiędzy podmiotami prywatnymi. Funkcję tę pełni dalej Rzecznik Praw Obywatelskich (przy wskazanym wyżej rozszerzeniu kompetencji) lub nowo powstały niezależny organ.

Rzeczpospolita Polska ratyfikuje protokół 12 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności ustanawiający ogólny zakaz dyskryminacji.

Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania jest przyjmowany i nowelizowany regularnie, opracowywany przy współpracy ze społeczeństwem obywatelskim oraz osobami eksperckimi i wprost obejmuje działania na rzecz równego traktowania osób LGBT+.

Podstawa do dalszych prac:

Projekty ustaw nowelizujących ustawę o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania – w zakresie rozszerzenia ochrony przed dyskryminacją we wszystkich obszarach (projekt z 10 października 2012 r.) oraz w zakresie możliwych roszczeń osoby pokrzywdzonej nierównym traktowaniem (projekt z dnia 26 maja 2015 r.).

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

5. Zdrowie

Obowiązuje zakaz „pseudopraktyk” konwersyjnych (w tym dotyczących identyfikacji aseksualnej) oraz ich promowania.

Dyskryminacja w obszarze ochrony zdrowia, w tym dyskryminacja ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe, stanowi naruszenie praw pacjenta w rozumieniu ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta – możliwe jest dochodzenie zadośćuczynienia na jej podstawie niezależnie od możliwości skorzystania z innych środków ochrony prawnej.

Zapewnione jest finansowanie ze środków publicznych opieki zdrowotnej związanej z uzgodnieniem płci.

Istnieje standard specjalistycznej i wrażliwej opieki zdrowotnej osób interpłciowych, transpłciowych oraz osób aseksualnych. Standard przewiduje poszanowanie prawa osób interpłciowych, transpłciowych oraz osób aseksualnych do samostanowienia, a także zakłada włączenie odpowiednich zagadnień do programów nauczania kierunków medycznych.

Zapewniona jest ochrona integralności cielesnej osób interpłciowych poprzez zakaz wszelkich zabiegów chirurgicznych lub innych interwencji wykonywanych ze względów społecznych lub niewynikających z nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, chyba że osoba interpłciowa wyraziła osobistą, dobrowolną i w pełni świadomą zgodę. Zapewnione jest także prawo dostępu do leczenia naprawczego dla osób, które doświadczyły okaleczenia narządów płciowych, w tym poprzez zapewnienie możliwości dostępu do dokumentacji medycznej przez okres co najmniej 40 lat od interwencji.

Małoletni po ukończeniu 15 roku życia mogą samodzielnie wyrażać zgodę na badanie i udzielenie innych świadczeń zdrowotnych w zakresie poradnictwa ginekologicznego, urologicznego, psychologicznego, psychiatrycznego, endokrynologicznego.

Zabezpieczone jest prawo osób aseksualnych do autoidentyfikacji i samostanowienia, w tym poprzez demedykalizację aseksualności.

Usługi z zakresu zdrowia reprodukcyjnego są dostępne niezależnie od oznaczenia płci metrykalnej i sytuacji rodzinnej oraz są finansowane ze środków publicznych.

Podstawa do dalszych prac:

Projekt ustawy zakazującej praktyk konwersyjnych wniesiony do Sejmu;

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

6. Edukacja

Podstawa programowa obejmuje treści związane z równym traktowaniem i przeciwdziałaniem dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (w tym aseksualną), tożsamość płciową, ekspresję płciową i cechy płciowe, przemocy motywowanej uprzedzeniami, a także wiedzę o orientacjach seksualnych, tożsamościach płciowych, ekspresji płciowej oraz cechach płciowych.

Podstawa programowa obejmuje treści dotyczące edukacji seksualnej oparte o standardy WHO (Światowej Organizacji Zdrowia) oraz APA (Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego).

Przeciwdziałanie dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami jest obowiązkiem szkół i placówek edukacyjnych, którego realizacja jest weryfikowana poprzez oficjalnie mierniki inkluzywności szkół oraz odpowiednie narzędzia monitorowania i ewaluacji.

Dzięki odpowiednim przepisom ustawy – Prawo oświatowe, szkoły mają obowiązek zapewnić możliwość funkcjonowania transpłciowych uczniów i uczennic zgodnie z tożsamością płciową, z którą oni sami się identyfikują, oraz wybranym imieniem.

Statuty szkolne oraz inne wewnętrzne regulacje w szkołach szanują prawo wszystkich osób uczniowskich do otwartego wyrażania swojej tożsamości płciowej, ekspresji płciowej lub cech płciowych, przewidują działania pozytywne na rzecz równego traktowania wszystkich osób uczniowskich oraz wyraźnie określają zachowania niedozwolone, a także mechanizmy ich wewnątrzszkolnego raportowania.

Podstawa do dalszych prac:

Częściowo jedynie zmiany w zakresie praktyki stosowania prawa;

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

7. Migracje

Osobom uchodźczym jest udzielana ochrona międzynarodowa ze względu na prześladowania z powodu orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej lub cech płciowych.

W toku postępowań o nadanie statusu osoby uchodźczej ze względu na prześladowania z powodu ww. cech organy stosują się do standardu wynikającego z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uwzględniającego ochronę prywatności, zwłaszcza w toku postępowania dowodowego.

Osoby LGBT+ ubiegające się o ochronę międzynarodową w Polsce mają zapewnione bezpieczeństwo, równe traktowanie, dostęp do specjalistycznego wsparcia oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej. Osoby transpłciowe przebywające w ośrodkach dla osób cudzoziemczych mają zabezpieczone prawo do indywidualizacji warunków pobytu, w tym do pobytu w ośrodku zgodnie z płcią odczuwaną.

Małżeństwa i związki partnerskie zawarte przez osoby tej samej płci za granicą, a także rodzicielstwo osób tej samej płci, są uznawane w Polsce w kontekście tzw. prawa do łączenia z rodziną (tj. przyznawania prawa pobytu rodzinie osoby cudzoziemskiej).

Podstawa do dalszych prac:

Częściowo jedynie zmiany w zakresie praktyki stosowania prawa;

Do pozostałych z powyższych postulatów nie wypracowano jeszcze projektów zmian prawnych.

Niniejsza Deklaracja, przygotowana z inicjatywy Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza, ma charakter otwartego apelu do wszystkich osób i organizacji, które mogą pomóc w jej urzeczywistnieniu.

SYGNATARIUSZE I SYGNATARIUSZKI

Atlas Nienawiści
Fabryka Równości
Fundacja Interakcja
Fundacja Replika
Fundacja Równość.org.pl
Fundacja Tęczowe Rodziny
Fundacja Wiara i Tęcza
Marsz Równości w Rzeszowie
My, Rodzice - stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA
Olsztyński Marsz Równości
Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
Stowarzyszenie Akceptacja
Stowarzyszenie ASFERA
Stowarzyszenie Bank Równości
Stowarzyszenie Grupa Stonewall
Stowarzyszenie Instytut Równości w Zielonej Górze
Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii
Stowarzyszenie Kultura Równości
Stowarzyszenie Lambda Szczecin
Stowarzyszenie Lambda Warszawa
Stowarzyszenie Marsz Równości w Lublinie
Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
Stowarzyszenie Pracownia Różnorodności i Centrum Równik Toruń
Stowarzyszenie Prowincja Równości
Stowarzyszenie Queerowy Maj
Stowarzyszenie TęczArt
Stowarzyszenie Tęczowe Opole
Stowarzyszenie Tęczowy Białystok
Stowarzyszenie Tęczówka
Tęczowa Częstochowa
Tęczowy Think Tank
Tranzycja.pl